

Kurt De Wit
Hoofdredacteur

In het tweede nummer van de eenendertigste jaargang van het Tijdschrift voor Sociologie presenteren we de lezer drie bijdragen die erg verscheiden zijn wat betreft thema en aanpak, maar die gemeenschappelijk hebben dat ze ons kritisch doen kijken naar aannames die we soms als vanzelfsprekend doen. Concepten worden in vraag gesteld, hypotheses opgesteld en verworpen, de sociale effecten van sociaal beleid genuanceerd.

Zeedijk en Smits argumenteren in hun artikel over de concepten habitus en omnivoriteit dat het laatste weliswaar opgang heeft gemaakt, maar dat het eerste eigenlijk nog steeds geschikt is om sociale verschillen te verklaren. Bourdieu wees op de sociale distinctie tussen een 'hoge' en een 'lage' cultuur. Dominante groepen onderscheiden zich door een aan hun habitus gerelateerde culturele smaak. Maar het ietwat pejoratieve onderscheid tussen 'hoog' en 'laag' werd vanaf de jaren 1990 verlaten voor het concept 'culturele omnivoriteit'. Dominante groepen onderscheiden zich omwille van velerlei maatschappelijke veranderingen niet meer door een verschil in culturele smaak, maar door de breedte van die smaak, waarbij ze 'hoge' en 'lage' cultuuruitingen door elkaar heen combineren. Gedomineerde groepen zijn eerder 'smal' in hun cultuurgebruik, of minder met cultuur bezig. Zeedijk en Smits stellen echter dat het habitusconcept niet te snel mag opgegeven worden. Ten eerste vinden ze in een herlezing van Bourdieu zelf argumenten om aan te geven dat de legitimiteit van een culturele smaak relationeel is, met andere woorden dat de legitimiteit van een cultuuruiting niet *a priori* vaststaat, maar afhangt van waar dominante groepen zich mee verbinden. De auteurs noemen dit een 'impliciet snobisme' dat ervoor zorgt dat smaakvoorkeuren toch convergeren naar sociale achtergrond en opleidingsniveau. Naast hun herlezing van Bourdieu voeren de auteurs ook twee verkennende onderzoeken uit. Daaruit blijkt, ten eerste, dat omnivoriteit niet wordt teruggevonden bij jongeren als naar hun algemene smaakvoorkeur wordt gevraagd (en niet naar hun buitenhuizige cultuurparticipatie) en, ten tweede, dat de in enquêtes hiervoor veelgebruikte items niet eenduidig genoeg zijn om verschillen in smaak goed weer te geven. 'Nederlandstalige popmuziek' blijkt bijvoorbeeld voor jongeren een veel te brede categorie, waarbinnen zij nog duidelijke onderscheidingen aan-

brengen. En die blijken dan weer samen te hangen met hun positie, wat de auteurs doet besluiten dat het habitusconcept zijn verklarende kracht nog niet heeft verloren.

In het artikel van De Regt, Marynissen en Mortelmans wordt de vraag beantwoord hoe vrouwen omgaan met de financiële terugval waarmee zij na een relatiebreuk geconfronteerd worden. Dat er zo'n terugval is staat vast en dat is nog meer zo voor gescheiden vrouwen dan voor ex-samenwonende vrouwen. Vrouwen kunnen daarop reageren door meer te gaan werken of door een nieuwe partner te zoeken. In dit artikel gaan de auteurs na of die *coping*strategieën anders gebruikt worden door vrouwen al naargelang de relatiebreuk volgde op een huwelijk of op ongehuwd samenwonen en of dit ook verschillende financiële gevolgen heeft. De auteurs gebruiken daarvoor de gegevens van de Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming, beheerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Zij trokken daaruit een steekproef van 15.000 gehuwde koppels die uit de echt gescheiden zijn en 15.000 ongehuwd samenwonende koppels die uit elkaar zijn gegaan. De analyses tonen dat ex-samenwonende vrouwen vanaf een jaar na de relatiebreuk vaker een nieuwe partner hebben dan gescheiden vrouwen. Een nieuwe partner blijkt echter financieel gezien wel effectiever voor gescheiden vrouwen dan voor ex-samenwonende vrouwen. Tegen de verwachting in blijkt dat de kans om de arbeidsmarktparticipatie te verhogen niet verschillend is voor gescheiden en ex-samenwonende vrouwen en evenmin is er een verschil tussen beide groepen wat betreft de effectiviteit van meer betaalde arbeid verrichten.

Van Lancker & Ghysels vinden in hun onderzoeksnota dat er ook met betrekking tot de kinderopvang in Vlaanderen sprake is van een Mattheüseffect. Dat effect houdt, zoals bekend, in dat hogere inkomensgroepen relatief gezien meer voordeel halen uit sociale voorzieningen dan lagere inkomensgroepen. De auteurs gaan na of diverse bevolkingsgroepen een verschillend gebruik maken van de kinderopvang in Vlaanderen en of dit een verschillend effect heeft op de financiële kost en de overheidsuitgaven. Zij gebruiken daarbij een steekproef uit de enquête Gezinnen, Zorg en Opvang van huishoudens met ten minste één kind jonger dan 3 jaar. De analyses tonen dat de twintig procent armste gezinnen met jonge kinderen minder dan half zoveel kinderopvang gebruiken als de andere Vlaamse gezinnen. Er vloeit ook minder dan de helft van de overheidsmiddelen voor kinderopvang naar kinderen in die gezinnen. De reden daarvoor blijkt vooral te maken te hebben met het verschil in tewerkstellingssituatie van de moeders. Moeders in lage-inkomensgezinnen zijn veel minder actief op de arbeidsmarkt en maken daardoor minder gebruik van kinderopvang. Nochtans geven zij aan dat hun werkloosheid geen vrijwillige keuze is. Zij blijken bovendien proportioneel een grotere kost te hebben voor het gebruik van kinderopvang dan gezinnen met hogere inkomens en ook hun belastingvoordeel blijkt relatief kleiner dan dat van de hogere inkomenscategorieën.

We sluiten dit nummer af met twee boekbesprekingen over ethnocentrisme en integratie. Nadia Fadil bespreekt het boek 'Vreemden' van Elchardus & Siongers. En Pieter-Paul Verhaeghe gaat in discussie met de auteurs van het boek 'Gekleurde steden'.